

INVESTITSIYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING MAZMUNI VA MOHIYATI

Axmedova Yulduz Sunatullaevna

Jizzax politexnika institute, "Iqtisodiyot va menejment kafedراسи assistant

ANNOTATSIYA

Milliy iqtisodiyotimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, investitsiya loyihalarining moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholashda davlat va yakka tartibda yondashuvni ta'minlash, byurokratizm, rasmiyatchilik va sansolarlik faktlariga qat'iy chek qo'yish kabi masalalar yoritilgan.

Kalit so'zlar: investitsiya, xorijiy investitsiyalar, investorlar, investitsion loyixa, samara, tashkiliy investitsion loyixa, texnik investitsion loyixa, iqtisodiy investitsion loyixa.

СОДЕРЖАНИЕ И СУЩНОСТЬ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ.

Ахмедова Юлдуз Сунатуллаевна

Джизакский политехнический институт,
кафедра экономики и управления, ассистент

АННОТАЦИЯ

Освещены такие вопросы, как создание благоприятных условий для привлечения иностранных инвестиций в нашу национальную экономику, обеспечение государственного и индивидуального подхода к оценке финансово-экономической эффективности инвестиционных проектов, строгая ликвидация бюрократизма, формализма и порицания фактов.

Ключевые слова: инвестиции, иностранные инвестиции, инвесторы, инвестиционный проект, эффективность, организационно-инвестиционный проект, технический инвестиционный проект, инвестиционно-экономический проект.

THE CONTENT AND ESSENCE OF EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF INVESTMENT PROJECTS

Akhmedova Yulduz Sunatullaevna

Jizzakh Polytechnic Institute, Department of Economics and Management, assistant

ABSTRACT

Issues such as creating favorable conditions for attracting foreign investments to our national economy, providing a state and individual approach to evaluating the financial and economic efficiency of investment projects, and strictly putting an end to bureaucratism, formalism, and censorious facts are highlighted.

Keywords: investment, foreign investments, investors, investment project, efficiency, organizational investment project, technical investment project, economic investment project.

Milliy iqtisodiyotimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, investitsiya loyihalarining moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholashda davlat va yakka tartibda yondashuvni ta'minlash, byurokratizm, rasmiyatchilik va sansolarlik faktlariga qat'iy chek qo'yish, ekspertiza natijalari uchun mansabdor shaxslarning mas'uliyatini oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Loyiha oldi, loyiha, tender hujjatlari va kontraktlarni ekspertizadan o'tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida", "Xalqaro va xorijiy moliya institutlari bilan hamkorlikning samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida", "Iqtisodiyotning bazaviy tarmoqlarida loyiha ishlari samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorlari qabul qilingan.

Bundan tashqari kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo'yicha vazifalarning samarali bajarilishiga, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarga g'ov bo'layotgan omillarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etishga to'sqinlik qilayotgan qator kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha "O'zbekiston Respublikasida loyiha boshqaruvi tizimini

joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonning qabul qilinganligi milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va xalqaro maydonda o'z o'rniga ega bo'lishi uchun investitsiya loyihalarining ahamiyati ustuvor ekanligini belgilaydi.

Professor D.G'ozibekovning fikricha, "...investitsiyalarning mohiyatini ta'riflayotganda ularning turli xil risklar va kutilayotgan daromadlar bilan bog'liqligini hamisha yodda tutmoq kerak. Pulning daromad keltirish layoqati pul keladigan manbalarga va uning nimalarga sarflanishiga, ya'ni pulning qaerdan kelishi va nimalarga investitsiyalanishiga bog'liq. Binobarin, kapital manbalarining ishonchliliigi bilan mablag'larni investitsiyalashning to'g'riligi o'rtasida uzviy bog'liqlik kuzatiladi. Investitsiya ana shu belgilari bilan boshqa mablag' solishlardan farqlanib turadi".

Investitsion loyixaga turli adabiyotlarda turlicha ta'riflar keltirilgan bo'lib bizningcha investitsion loyiha-bu dastavval iqtisodiy foyda (daromad) olish maqsadida

yangidan yoki amal qilib turgan ishlab chiqarish (maxsulot ish xizmatlar ko'rsatish) faoliyatini modernizatsiyalash uchun loyixalash qurilish texnologiya va asbob-uskunalar olib kelish kadrlar tayyorlash va boshqalarni o'z ichiga oladigan kompleks tadbirlar rejasi hisoblanadi. Bu nafaqat biron-bir faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan tashkiliy-huquqiy va moliyaviy hisob hujjatlar tizimi balki aniq maqsadga erishish uchun uni amalga oshirishga mo'ljallangan tadbirlar majmui hisoblanadi.

Davlat, korxonalar va tashkilotlarning muhim vazifalaridan biri investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish hisoblanadi.

Investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish muammosining mohiyati shundan iboratki, har xil xarajat birligiga (mehnat, moddiy, moliyaviy) ishlab chiqarish hajmi, xizmatlar va foyda hamda milliy daromadni oshirishga erishish lozim bo'ladi.

Ma'lumki, mikro va makro iqtisodiyot hamda ularning sektorlarida "samara" va "samaradorlik" degan atamalarni tez-tez uchratish mumkin. Ular o'zlarining iqtisodiy mohiyati va mazmuniga qarab bir-birlaridan farqlanadi. "Samara" tushunchasi o'zida iqtisodiy jarayonning qandaydir biror bo'lagida (bo'g'inida) qo'llanilgan tadbirlarning bergan natijasini (ijobiy natijaga erishishni) o'zida aks ettiradi. Samaradorlik – mutlaq ko'rsatkich bo'lib, u ishlab chiqarishning iqtisodiy natijalarini ko'rsatadi.

Korxonalar investitsion loyihalarini qabul qilishi ko'pchilik hollarda ularning o'z ichki mablag'lari etishmaydi. Shuning uchun tijorat banklaridan qarz mablag'lari jalb qilinadi. Investitsiya loyihadariga qanchalik ko'p mablag' sarflansa undan kutilayotgan foyda xam shunchalik kamayib boradi. Shu bilan birgabinvestitsiya loyihasiga sarflanadigan korxonalar ichki mablag'lari hisobiga kutilayotgan sof foyda me'yori xam shunchalik yuqori bo'lishi mumkin.

Shunday qilib xarajatlar va foydalilikni taqqoslash orqali kutilayotgan sof foyda me'yori farz foizlari miqdori bilan tenglashgunga qadar investitsiya loyihalariga tegishli mablag'lar ajratiladi. SHunga ko'ra qarzlar bo'yicha foizlar miqdori o'zgarishi bilan investitsion xarajatlar o'zgaradi va turli xajmdagi investitsiyalarga kapital qo'yishda qarz foizlari miqdori xam belgilovchi omillardan biri hisoblanadi. Biroq boshqa omillar xam borkiular investitsiya loyihasini moliyalashtirishga bo'lgan egri talab o'zgarishiga sabab bo'ladi. Ular jumlasiga quyidagilar kiradi: investitsiya darajasi o'zgarib turishi; investitsiya loyihaga sarflanadigan xarajatlar; texnik xizmat ko'rsatishlar qiymati; texnologik o'zgarishlar; kapital qo'yilmalar va ishlab ishlab chiqarish qo'yilmalar va ishlab chiqarish quvvati zaxiralar; soliq siyosati omillaridir.

Ular ta'sirida sof foyda me'yori oshishi yoki kamayishi tufayli investitsiya loyihalarini moliyalashtirishga bo'lgan talab xam o'zgarib turadi.

Xozirgi kunda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning yangi, usuli sinditsirlashtirilag kreditlash (sindikata uyushgan bir necha kreditorlarning kreditlari majmui) paydo bo'ldi.

Demak, investor tomonidan safarbar qilinadigan kapital mablag'lari investorning manfaatiga xamda kapitaldan keladigan daromadga qarab yuqorida keltirilgan investitsiya loyihasi turlariga safarbar qilinishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Ғозибеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш муаммолари. - Т.: 2002. и.ф.д. дисс. Автореф. 11-14 б.
2. Mirziyoev Sh.M. "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak" G'-T.: O'zbekiston, 2017.-104 b.
3. Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning strategik vazifalari amalga oshirilishi samaradorligi uchun O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining mas'uliyatini oshirishga doir birinchi navbatdagi chora tadbirlar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni Jizax haqiqati. 2019 yil 2 fevral
4. Ахмедова, Ю. С. (2023). Инвестициялар-Иқтисодиётни Модернизациялашнинг Бош Омили. Barqarorlik Va Yetakchi Tadqiqotlar Onlayn Ilmiy Jurnali, 3(1), 226-229.
5. Feruza, Obidova. "How to Create Effective Marketing Strategies for Your Business." Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences 2.3 (2023): 12-17.
6. Feruza, Obidova. "How to Create Effective Marketing Strategies for Your Business." Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences 2.3 (2023): 12-17.
7. Obidova, F., and Z. Umarova. "FOREIGN EXPERIENCE OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT." Экономика и социум 5-1 (2021): 376-379.
8. Obidova, F. Ya. "GREEN INNOVATION IN BUSINESS MARKET." Экономика и социум 10 (2020): 191-194.